

De Blog van BUS

De SAYL-boeken — digitale prentenboeken ontwikkeld met steun van een Erasmus⁺-subsidie — zien er fantastisch uit. Maar dat betekent helaas niet automatisch dat ze ook terechtkomen bij de ouders voor wie ze primair bedoeld zijn: ouders die thuis een andere taal spreken dan Nederlands.

De prentenboeken zijn beschikbaar in een groot aantal talen – naast Nederlands bijvoorbeeld ook in het Turks, Arabisch en Tamazight. Elk boek bevat een verhaallijn die ouders aanspreekt. Zo lachen ze om de zingende vogel in *Wie is de beste?* en moeten in *Wie heeft mijn laarzen meegenomen?* grinniken om de bijziende duizendpoot die niet doorheeft dat zijn laarzen inmiddels worden gebruikt als koffiekopje, slakkenhuisje of zelfs als hoedje voor een giraffe.

Ook de kinderen zijn dol op de verhalen, bevestigen de pedagogisch medewerkers (PM'ers) die actief met de SAYL-boeken aan de slag zijn gegaan. Eén van hen vroeg de kinderen wat ze leuker vonden: voorgelezen worden door haar, of luisteren naar de voice-over. De kinderen waren het roerend eens: de voice-over wint — en niet een beetje ook.

Toch blijft het gebruik door ouders achter. En dat terwijl we tijdens de introductie niet alleen de boeken laten zien, maar ook uitgebreid ingaan op het belang van (voor)lezen in de eigen taal voor de taalontwikkeling van hun kind. De cijfers liegen er niet om: van een groep van zo'n tachtig ouders logt een derde in de twee maanden na de introductie helemaal niet in. De rest doet dit slechts één of twee keer – vaak om maar één boek te bekijken. Van een echte leesroutine is helaas nauwelijks sprake.

Vragenlijsten — nog steeds dé manier waarop ouders vaak worden bevraagd over hun opvoedgewoontes — leveren zelden echt bruikbare informatie op. Je krijgt weliswaar altijd antwoorden, maar die zijn vaak te positief. Vooral bij onderwerpen als voorlezen lijkt het erop dat ouders zeggen wat sociaal wenselijk is: “Ja hoor, wij lezen elke dag voor.”

Om een eerlijker en realistischer beeld te krijgen van hoe ouders écht denken over gezinsactiviteiten zoals voorlezen, proberen we alternatieve onderzoeksmethoden uit, zoals *conjoint analysis* en *Q-sort*. Die zijn minder gevoelig voor sociaal wenselijke antwoorden en geven een beter inzicht in de werkelijke keuzes en overtuigingen van ouders.

Wat blijkt uit een onderzoek volgens *conjoint analysis*? Veel meertalige ouders willen van voorlezen helemaal geen vaste routine maken. Ze vinden dat het kind zélf moet aangeven of het wil lezen. Voorlezen moet leuk zijn, zeggen ze — en daarom hoort het initiatief bij het kind te liggen.

Deze week sprak ik collega's uit Singapore die op basis van hun onderzoek met de Q-sort-methode, tot dezelfde conclusie kwamen. Zij vroegen zich af: is het eigenlijk niet juist positief dat ouders hun kinderen serieus nemen en hen de ruimte geven?

Ik denk van niet. We laten kinderen toch ook niet elke avond bepalen wat er op tafel komt? Zeker als het gaat om schermtijd en mediagebruik, blijkt hun 'smaak' niet altijd even verantwoord. En juist daar ligt, net als bij voorlezen, een duidelijke rol voor ouders: niet om alles te dicteren, maar wel om richting te geven.

Tijdens een van de ouderbijeenkomsten liep een jongetje van een jaar of drie rond met de telefoon van zijn moeder, terwijl zij samen met ons de SAYL-boeken bekeek. Hij was volledig verdiept in een gewelddadig spel — met vliegende auto's die ontploften en in brand vlogen. Hij schonk geen enkele aandacht aan het digitale prentenboek waar zijn moeder naar keek, en zij probeerde hem er ook niet bij te betrekken.

Op de jaarlijkse internationale leesconferentie *Scientific Studies of Reading*, dit jaar in Calgary, deelde ik deze bevindingen en vond meteen herkenning bij een Chinese onderzoeker. Zij beschreef soortgelijke situaties in Shenzhen, een van de drie grootste steden van China: ook daar krijgen gezinnen gratis prentenboeken voor hun jonge kinderen, maar in de praktijk blijven die vaak ongebruikt in de kast liggen.

Een lichtpuntje in China, vertelde de onderzoeker, is dat leerkrachten naar ouders nog veel gezag hebben. Wanneer zij actief het belang van voorlezen onderstrepen, heeft dat écht effect: ouders gaan vaker met de boeken aan de slag. In Nederland ontbreekt die vanzelfsprekende autoriteit van kinderopvang en school voor de meeste ouders.

Toch blijf ik dagdromen van een nauwere samenwerking tussen school en ouders, waarin beide partijen elkaar versterken — een soort partnerschap waarbij ouders zich gesteund weten om thuis meer en vaker voor te lezen.

Hoe zou zo'n samenwerking eruit kunnen zien?